

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1896, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om förbud mot utlemning af spirituosa mot efterkraf.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad och derifrån till sammansatta bevillnings- och lagutskottet öfverlemnad motion anför herr *Ström*:

Ett oskick, som på senare åren, i synnerhet i de norrländska landtkommunerna, i oroväckande grad tilltagit, vore efterkrafssändningen af spirituosa, hvarigenom kommunernas sträfvan att genom utminuterings- och utskänkningsrättigheternas indragning verka i nykterhetens och sedlighetens intresse i högsta grad motverkades.

Genom lättheten för hvem som helst, om än i aldrig så torftiga omständigheter, att, tack vare efterkrafvet, medan sjöfarten ännu påginge, kunna få spirituosa sänd till orten för att, när penningar hunnit anskaffas, utlösas hos ångbåtskommissionären eller speditören, som härvidlag vore mellanhänder, lockades den fattige arbetaren, drängen eller bondsonen att requirera den förderfliga varan, hvilket eljest icke skulle skett. Dessutom lockades köparne att köpa så stort parti som möjligt genom löftet i braskande tidningsannonser att erhålla desto flera gratisflaskor, ju större parti som köptes. En god del af sommarens förtjenster, som eljest kunnat insättas i sparinträttningar eller användas till andra nyttiga ändamål, åtginge till utlösande af det efterlängtade efterkrafsgodset, om icke medel dertill rent af lånades af andra. Då man omsider utlöst varan, fördelades den

som oftast emellan en mängd intressenter i affären, en i lag förbjuden salning, som åklagaren blott sällan blefve i tillfälle att beifra, såvida icke under den omedelbart efter delningen företagna grundliga afprofningen af varan och det deraf föranledda ruset intressenterna komme i tvist med hvarandra, som slutligen urartade till slagsmål och blodsdåd, vid hvilkas beifrande under ransakningens gång den ursprungliga anledningen till brotten komme i dagen.

Inom motionärens valkrets hade blott under sista halfåret af dylik anledning timat två sådana fall, då de misshandlade blott genom onsjorsfull läkarevård undgått döden, men föröfvarne af dåden, som i nyktert tillstånd icke varit illa kända, fått gälda sina under ruset utöfvade våldsamheter med längre tids straffarbete.

Att, sedan kronobetjeningen genom nitiskt fullgörande af sin pligt lyckats utrota lönkrögeriet, ett annat knappast mindre ondt skulle uppstå genom efterkrafssändningen, vore beklagligt, och häremot måste en damm sättas genom införande i lagstiftningen af sådana stadganden, som städfjade oskicket och för kronobetjeningen underlättade ordningens upprätthållande.

Att stora landsdelar skulle lida, därför att några spirituosa handlande utan risk, enär varan återfinges, om den ej utlöstes, skulle inhösta stora vinster, kunde icke vara förenligt med det allmänna bästa. Att affärer sådana som de af motionären angifna måtte vara lukrativa, framginge deraf, att allt flera och flera firmor börjat bedrifva sådana, hvilket syntes af de i synnerhet mot slutet af seglationen talrika tidningsannonserna med erbjudande af flaskor på köpet.

För motionären vore det visserligen svårt att angifva de förändringar i eller tillägg till gällande bränvinslagstiftning, som skulle göra slut på det florerande oskicket, men motionären trodde dock, att ett verksamt medel mot detsamma skulle vara, om det stadgades, att efterkrafssänd spirituosa skulle vara underkastad beslag och afsändaren dessutom bötfällas till högre belopp för hvarje gång han gjorde sig skyldig till förseelsen, hvarjemte hvar och en, hvilken i egenskap af kommissionär eller eljest tillhandaginge vid emottagande och utlemnande af dylik spirituosa eller förmedlade liqvid för densamma, skulle likställas med den, som tillhandaginge med anskaffande af spirituosa, och därför bötfällas.

På grund häraf hemställer motionären:

att Riksdagen måtte besluta sådana bestämmelser i bränvinsförsäljningsförordningen, att efterkrafssändning af spirituosa blir förbjuden, och att ansvar för öfverträdelse af förbudet blir stadgadt icke allenast för afsändaren af spirituosan utan äfven för den eller dem, som befrämja sådana

affärer genom att i ett eller annat afseende dervid biträda såsom mellanhand emellan säljare och köpare, samt att mot efterkraf afsänd spirituosa skall vara beslag underkastad och dömas förbruten.

Då 1874 års Riksdag för sin del antog den bestämmelse, som återfinnes i nu gällande förordning angående villkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 maj 1895 § 4 mom. 2, att innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin icke må låta genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än den kvantitet, som utgör minimigränsen för partihandel med bränvin, så skedde detta, enligt hvad Riksdagen uti sin skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t framhöll, för att sålunda förekomma det missbruk, att en person, som å ett ställe förvärfvat sig en laglig minuthandels- eller utskänkingsrättighet, på andra orter antog ombud, hvilket af köpare upptog requisitioner å bränvin, anskaffade sådant från sin hufvudman och derefter utlemnade det i önskade kvantiteter till köparne. Riksdagen ansåg det nemligen naturligt, att, om ett sådant förfarande finge ohämmadt fortgå, den kommunerna tillförsäkrade rätten att inom sig ordna bränvinsförsäljningen i ordningens och sedlighetens intresse skulle kunna omintetgöras.

Det bör naturligtvis icke ifrågasättas och skulle ej heller låta sig göra att genom lagbestämmelser alldeles förbjuda innehafvaren af rätt till minuthandel med eller utskänkning af bränvin att försälja spirituosa till förbrukning å annan ort än den, hvilken hans försäljningsrättighet omfattar. Men att fortgå på den väg, som 1874 års Riksdag såväl genom sitt ofvannämnda beslut som genom antagandet af bestämmelsen i 1 mom. af 4 § i gällande bränvinsförsäljningsförordning, att ingen eger tillhandagå allmänheten med anskaffande af bränvin i mindre belopp än han sjelf eger försälja, beträddt, och söka förhindra den försäljning af spirituosa till personer å andra orter än den, der en försäljningsrätt gäller, som kan planläggas och utföras i större omfattning, det synes utskottet vara både riktigt och öfverensstämmande med vår bränvinslagsstiftnings anda och mening.

Motionären har omförmält — och utskottet är äfven på grund af sin egen kännedom om hithörande förhållanden öfvertygad om rättigheten af hans uppgift — hurusom det, i synnerhet i de norrländska landtkommunerna, florerande oskicket att anskaffa spirituosa mot betalning genom efterkraf, medfört synnerligen skadliga verkningar. Det är vanligt nog, att firmor, som ega rätt till försäljning af bränvin i stadskommuner, anställa ombud i landsorten, hvilka efter annonsering i tidningarna upptaga

order å requisition af spirituosa och sedermera insända requisitionerna till vederbörande firma, som expedierar det reqvirerade till köparen, i de flesta fall mot efterkraf. Då ombudet sålunda icke tager befattning med varans utlemning till köparen, kan firman icke straffas för öfverträdelse af förbudet i 4 § 2 mom. af bränvinsförsäljningsförordningen, och enligt underretts såväl af hofrätt som högsta domstolen fastställda utslag har ombudet ej heller i sådant fall funnits straffbart enligt samma paragrafs mom. 1. Utskottet anser, att man genom införande i bränvinsförsäljningsförordningen af ett förbud mot utlemnande af bränvin mot efterkraf för betalningen skulle hindra missbruk af ofvan angifna och liknande art. Ty det är, såsom motionären också framhållit, just den omständigheten att försändelsen icke behöfver betalas förr än den framkommit till den ort, der köparen uppehåller sig, som lockar allmänheten att på detta sätt förskaffa sig spirituosa, och stadgandena i 34 § af ifrågavarande förordning lära föranleda till, att säljaren icke i större skala gent emot allmänheten å annan ort använder lockelsen af kredit för köpeskillingen. — Att lämpligheten af bestämmelser mot utlemnande af bränvin mot efterkraf sedan länge varit allmänt insedd, synes utskottet också framgå deraf, att för statens jernvägs trafik alltsedan år 1875 är gällande förbud mot att belägga sändning af bränvin och andra brända spritvaror med efterkraf för godsets värde (hvilket förbud år 1886 utsträcktes äfven till vin), och att sedermera de allra flesta enskilda jernvägar antagit enahanda bestämmelse, hvilken i allt fall gäller för samtrafiken mellan statens och enskilda jernvägar.

Om behöfligheten och lämpligheten af ett förbud mot utlemnande af spirituosa mot efterkraf å annat ställe än det, der vederbörande utöfvar sin försäljningsrätt, är utskottet sålunda ense med motionären, men under det denne föreslår, att en öfverträdelse af detta förbud skulle medföra straffpåföljd icke blott för afsändaren, utan äfven för den, som uppträdt såsom mellanhand mellan säljare och köpare i en dylik affär, så anser utskottet, att ansvaret endast bör drabba säljaren. Då vidare motionären hemställer om ett stadgande, att mot efterkraf sänd spirituosa skulle vara underkastad beslag och kunna dömas förbruten, kan utskottet ej heller biträda denna delen af hans förslag, då enligt utskottets mening icke sjelfva *afsändandet* af varan till köparen utan först dess *utlemnande* till honom bör medföra ansvar för säljaren.

Det förbud, hvarom utskottet sålunda vill hos Riksdagen hemställa, anser utskottet lämpligast kunna införas uti 4 § 2 mom. af bränvinsförsäljningsförordningen, och det sålunda att efter ordet »låta» införas orden »vare sig mot efterkraf för köpeskillingen eller»; och utskottet föreslår, att motsvarande straffbestämmelse införas i § 42 af förordningen genom att

ersätta orden: »eller begagnar någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är ombud för brännvins utlemnande» med orden »eller förbryter sig någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är om brännvins utlemnande».

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet,

att Riksdagen i anledning af herr Ströms föreliggande motion ville för sin del besluta, att §§ 4 och 42 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af brännvin eller andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 4. 1. Ej må någon tillhandagå allmänheten med anskaffande af brännvin i mindre belopp än han sjelf eger försälja.

2. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af brännvin låta *vare sig mot efterkraft för köpskillingen eller genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar*, till köpare utlemna brännvin i mindre belopp än 250 liter.

§ 42. Idkar någon minuthandel med eller utskänkning af brännvin vid tillfälle, då försäljningsrätten ej utöfvas får, eller å annat ställe än dertill uppgifvet är, *eller förbryter sig någon mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är om brännvins utlemnande å annat ställe, än det der han sin försäljningsrätt utöfvar*, eller tillåter den, som icke är till utskänkning berättigad, att, då han i parti eller genom minuthandel säljer brännvin, något af det sålda på försäljningsstället förtäres eller afhämtas i mindre belopp än han är berättigad föryttra, eller förbryter sig den, som till minuthandel med eller utskänkning af brännvin berättigad är, mot § 26 mom. 3 och 5 eller § 27, böte första gången från och med 30 till och med 60 kronor samt andra gången från 60 till och med 120 kronor och vare dessutom andra gången sin rätt till minuthandel eller utskänkning förlustig. Lag samma vare, om den, som erhållit rättighet till utskänkning å passagerarefartyg, utöfvar densamma annorledes än i § 13 mom. 2 medgifvet är eller utan att iakttaga de inskränkingar dervid, som i öfrigt kunna hafva blifvit

af Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemlikt samma lagrum föreskrifna.

Stockholm den 30 april 1896.

På sammansatta bevillnings- och lagutskottets vägnar:

G. RUDEBECK.
